

Ὁμιλία 8η

(Ἀποκ. 1, 11-19)

Ἡ ὄραση τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν, τῶν ἑπτὰ ἀστέρων
καί τοῦ περιπατοῦντος ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν.

✠ **Γ**ράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησί-
αις, εἰς Ἐφεσον καὶ εἰς Σμύρναν καὶ εἰς Πέργα-
μον καὶ εἰς Θυάτειρα καὶ εἰς Σάρδεις καὶ εἰς Φι-
λαδέλφειαν καὶ εἰς Λαοδίκειαν.»¹ Ὅλα αὐτὰ πού
θά δεῖς καὶ θά ἀκούσεις γράψε τα σέ βιβλίῳ καί στεῖλε
το στίς ἑπτὰ Ἐκκλησίες, πού εἶναι στήν Ἐφεσο, στή
Σμύρνη, στήν Πέργαμο, στά Θυάτειρα, στίς Σάρδεις,
στή Φιλαδέλφεια καί στήν Λαοδίκεια, λέει ὁ Κύριος
στόν Ἰωάννη, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Ὅποιος ἐφανίστη-
κε σ' αὐτόν.

Αὐτές οἱ Ἐκκλησίες ἦταν ἑπτὰ ἱστορικές Ἐκκλη-
σίες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἢ τῆς λεγομένης Ἀνθυπατικῆς
Ἀσίας. Φυσικά δέν ἦταν οἱ μόνες, οὔτε ἀκόμη ἦταν καί
οἱ μεγαλύτερες ἀπό ἐκεῖνες πού εἶχαν ἰδρυθεῖ ἀπό
τούς Ἀποστόλους, ὅπως ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων
ἢ τῆς Ἀντιοχείας ἢ τῆς Ρώμης ἢ τῆς Κορίνθου.²

1. Ἀποκ. 1, 11.

2. Τό γεγονός ὅτι ἐπιλέχθηκαν αὐτές οἱ Ἐκκλησίες καί ὄχι ἄλλες
πιο ἐπιφανεῖς δείχνει τό ἰσόκυρον καί ἰσάξιον ὅλων τῶν Ἐκκλησι-
ῶν, ἀνεξαρτήτως μεγέθους, ὀνόματος, γεωγραφίας, ἱστορικότητος

Καταρχάς, αὐτές οἱ ἑπτὰ ἀναφερόμενες Ἐκκλησί-
ες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας βρίσκονταν στὸν ὁπτικό ὁρίζοντα
τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου –ὁ ὁποῖος εἶχε ὡς ἔδρα του
τὴν Ἔφεσο, ἀλλὰ εἶχε ἐξοριστεῖ στὴν Πάτμο, πού ἦταν
περίπου ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Ἔφεσο– καὶ πού αὐτές οἱ
ἑπτὰ Ἐκκλησίες βρίσκονταν ὑπὸ τὴν πνευματική ἐπο-
πτεία τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.

Αὐτές ὅμως οἱ ἑπτὰ ἱστορικές Ἐκκλησίες, ὅπως θά
δοῦμε στή συνέχεια, ἀποτελοῦν ἀπλῶς πτυχές ἱστορι-
κῆς πραγματικότητος τῆς μίας, ἁγίας, καθολικῆς καὶ
ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ δέν ἐξαντλοῦν τίς ἀνά
τόν κόσμος τοπικές Ἐκκλησίες, ἀλλὰ διαγράφουν τὴν
ἱστορική πορεία ἀνά τούς αἰῶνες τῆς μίας Ἐκκλησίας.

Καὶ συνεχίζουμε: «καὶ ἐκεῖ ἐπέστρεψα βλέπειν
τὴν φωνὴν ἣτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ»³. Καὶ ἐκεῖ γύρισα νά
κοιτάξω τὴ φωνή πού μιλοῦσε μαζί μου, λέει ὁ εὐαγγε-
λιστὴς Ἰωάννης.

Ὡστε λοιπόν ἡ φωνή ἦταν ἀπὸ πίσω. Ἀφοῦ ἔστρε-
ψε νά κοιτάξει πρὸς τὰ πίσω, σημαίνει ὅτι ἡ φωνή ἦταν
ἀπὸ πίσω. Δέν ἦταν μπροστά του αὐτός πού μιλοῦσε,
ἀλλὰ πίσω. Ἀλλὰ τό ὅτι γύρισε πρὸς τὰ πίσω ὁ εὐαγγε-
λιστὴς Ἰωάννης, αὐτό ἔχει σημασία, διότι, γυρίζοντας,
θά ἔβλεπε ὅλη ἐκείνη τὴν εἰκόνα ἐκείνου πού μιλοῦσε,
ἡ ὁποία πραγματικά τὸν κατατρόμαξε.

ἡ διασημότητος τῆς κάθε μιᾶς ἀπ' αὐτές. Αὐτό ἀκριβῶς ὅμως ἀντι-
κρούει τὴν αἵρετική ἄποψη τοῦ Πάπα περὶ ἐξουσίας τῆς πρεσβυ-
τέρας Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων Ἐκκλησιῶν, Δυτι-
κῶν καὶ Ἀνατολικῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πρωτείου του, ὡς ὁρατὴ κεφα-
λή τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς πού
ἰσχυρίζεται ὅτι εἶναι.

3. Ἀποκ. 1, 12.

Κάνει ἐντύπωση ὅμως ὅτι ὁ Εὐαγγελιστής λέει «ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνήν», γύρισα νά δῶ τή φωνή. Αὐτό τό «βλέπειν» ἀντικαθιστᾷ ἐδῶ τό ἀκούειν. Ἀντί νά γράψῃ γύρισα νά ἀκούσω τή φωνή, γράφει γύρισα νά κοιτάξω τή φωνή. Κι αὐτό ἐπειδὴ ἀναφέρεται στό πρόσωπο ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου ἄκουγε τή φωνή.

Αὐτή ἡ ἔκφραση, γύρισα νά δῶ τή φωνή, μᾶς θυμίζει τοὺς Ἰσραηλίτες στήν ἔρημο, ὅπου ὁ Μωυσῆς σημειώνει: «καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἑώρα τὴν φωνὴν καὶ τὰς λαμπάδας καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ τὸ ὄρος τὸ καπνίζειν»⁴. Δηλαδή ὁ λαὸς ἔβλεπε τό βουνό νά καπνίζει, ἔβλεπε τή φωνή τῆς σάλπιγγος, ἔβλεπε καὶ τή φωνή τοῦ Θεοῦ.

Βλέπεται ποτέ ἡ φωνή; Μποροῦμε νά βλέπουμε τή φωνή; Ἀλλά αὐτό φανερώνει τή ζωηρότητα τῆς ὀπτασίας, πού μεταξὺ φωνῆς καὶ προσώπου, ἀκοῆς καὶ ὁράσεως, ἐπέρχεται μία σύγχυση. Καὶ ἐπειδὴ ὑπερισχύει ἡ ὁραση ὡς αἴσθησις, τότε βεβαίως ὁράται ἡ φωνή, βλέπεται ἡ φωνή. Εἶναι δηλαδή ἓνας τρόπος ἐκφράσεως πού ζωντανεῖ πάρα πολύ τὴν εἰκόνα.

Καὶ ὁ Ἰωάννης, ὅταν στράφηκε γιὰ νά δεῖ τή φωνή πού λαλοῦσε πίσω του, λέει: «εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς»⁵, εἶδε ἑπτὰ χρυσᾶς λυχνίες. Ἀλήθεια, πῶς μπορεῖ νά περιγραφεῖ ἐδῶ αὐτή ἡ ὑπερκόσμια εἰκόνα;

Ὅταν λέει λυχνίες, τουλάχιστον ἂν βοηθηθοῦμε ἀπὸ τὴν εἰκονογραφία, ἐννοεῖ κηροπήγια, πού εἶναι τοποθετημένα μέ μία τέτοια διευθέτησις, πού θά ἐπέτρεπε σ' αὐτόν πού μιλάει νά περπατάει μεταξὺ τῶν

4. Ἐξοδ. 20, 18.

5. Ἀποκ. 1, 12.

ἐπτά αὐτῶν κηροπηγίων πού ὀνομάζονται *λυχνίες*. Ἦταν λοιπόν κηροπήγια ὑψηλά, λυχνοστάτες, καί ἐκεῖ ἐπάνω βρῖσκονταν στερεωμένες ἐπτά λαμπάδες πού ἦταν ἀναμμένες. Τόν λόγο γιά τόν ὁποῖο εἶναι ἔτσι διευθετημένες αὐτές οἱ *ἐπτά λυχνίες*, καί μάλιστα κατὰ ἓναν πολύ ὠραῖο τρόπο, θά τόν δοῦμε παρακάτω, ὅταν θά μᾶς τό περιγράψει ὁ Εὐαγγελιστής.

Αὐτές οἱ *ἐπτά χρυσές λυχνίες* πού εἶδε ὁ Ἰωάννης θυμίζουν τήν ἐπτάφωτο λυχνία, πού ὑπῆρχε στόν ναό τοῦ Σολομῶντος, στόν ναό τοῦ Θεοῦ, καί πού ἦταν ἤδη τό σύμβολο τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἀκόμα ὑπενθυμίζουν τόν ἴδιο τόν Θεό, ἡ *τά ἐπτά πνεύματα τοῦ Θεοῦ*, πού ἤδη ἀναφερθήκαμε σ' αὐτά, καί δέν εἶναι παρά τό πλῆθος τῶν χαρισμάτων καί δωρεῶν καί ἐνεργειῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δηλαδή τοῦ Θεοῦ.⁶

Θυμίζουν ἀκόμη, ἂν θέλετε, πώς ὁ Θεός εἶναι ὁ «*φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον*»⁷, κατὰ τήν φράση τοῦ ἀποστόλου Παύλου, δηλαδή εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κατοικεῖ στό φῶς, ἀλλά φῶς ἀπρόσιτο, ἀπλησίαστο.

Νά διευκρινίσω ὅτι ἡ ἐπτάφωτος λυχνία τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος ἦταν μία. Ὑπῆρχε ἓνα κεντρικό στέλεχος μέ ἐπιμέρους στελέχη, δεξιά καί ἀριστερά, καί *τά ἐπτά φωτεινά σημεῖα* της, πού ἔκαιγαν μέ λάδι, ἦταν προσαρμοσμένα μέ βραχίονες πάνω σέ αὐτό. Ἐδῶ ὁμῶς, στήν Ἀποκάλυψη, ἔχουμε μεμονωμένες τίς *ἐπτά χρυσές λυχνίες*, ὅχι στό σχῆμα τῆς ἐπτάφωτης λυχνίας, οἱ ὁποῖες συμβολίζουν τίς ἐπτά Ἐκκλησίες τῆς Μικρᾶς

6. Βλ. Ὁμιλία 4η, σ. 116 κ.ἐ. Ἀποκ. 1, 4, 3, 1, 4, 5, 5, 6.

7. Α' Τιμ. 6, 16.

Ἀσίας, ἡ ὁλόκληρη τὴν Ἐκκλησία.

Σημειώνω καὶ σᾶς ὑπενθυμίζω ὅτι τότε ἡ Μικρὰ Ἀσία δέν εἶχε μόνον ἑπτὰ Ἐκκλησίες· εἶχε πολλές. Βέβαια, ὅταν λέμε Ἐκκλησία, δέν ἐννοοῦμε Ναό, ἀλλὰ περιοχή, δικαιοδοσία ἐκκλησιαστική, τὴν ὁποία εἶχε ὁ ἐπίσκοπος· ὅπως θά λέγαμε Ἐκκλησία τῆς Λαρίσης ἢ Ἐκκλησία τῆς Θεσσαλονίκης. Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια Ἐκκλησία· δηλαδή περιφέρεια μητροπολιτική, ὅπως θά τό λέγαμε μέ μία σύγχρονη ἔκφραση. Δέν ἦταν λοιπόν μόνο ἑπτὰ· ἀλλά ἐδῶ ὁ ἀριθμός ἑπτὰ, μέ τὴν ιερότητά του, ἔρχεται νά δώσει τὴν πληρότητα τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ταυτοχρόνως ὅμως, ὅπως σᾶς εἶπα, οἱ ἑπτὰ αὐτές Ἐκκλησίες ὑπηρετοῦν καὶ ἱστορικές Ἐκκλησίες· δηλαδή δέν εἶναι φανταστικές, ἀλλὰ πραγματικές.

Βεβαίως οἱ προφητεῖες πού θά ἐξαγγελθοῦν γιὰ τίς ἑπτὰ αὐτές Ἐκκλησίες ἀναφέρονται στὴν κάθε μιὰ κατὰ ἱστορικό τρόπο, καὶ ταυτοχρόνως ἀποκαλύπτουν τό τί προφητεύεται γιὰ τὴν ὅλη Ἐκκλησία μέσα στὴν Ἱστορία. Αὐτό εἶναι τό καταπληκτικό, πού τό συναντᾶμε καὶ σέ ὅλες σχεδόν τίς προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, τό πῶς δηλαδή οἱ προφητεῖες, ἐνῶ ἀποβλέπουν ὅπωςδήποτε σέ ἓναν ἱστορικό κορμό, σέ ἓνα ἱστορικό πλαίσιο τοῦ παρόντος ἢ τοῦ ἀμέσου μέλλοντος, ταυτοχρόνως ξεπερνοῦν αὐτόν τόν ἱστορικό κορμό καὶ πηγαίνουν στό βάθος τῆς Ἱστορίας, γιὰ νά μιλήσουν γιὰ κάτι τό γενικότερο, ἢ ἀκόμη γιὰ κάτι τό συγκεκριμένο, ἀναλόγως πῶς ἡ προφητεία, ἐσχατολογική ἢ ὄχι, ἐξυπηρετεῖται.⁸

8. Βλ. Ἀποκ. 1, 19.

Ἔτσι λοιπόν οἱ ἑπτὰ χρυσές λυχνίες, ὅπως εἶπα, εἶναι οἱ ἑπτὰ Ἐκκλησίες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἥ ἡ μία καί μόνη Ἐκκλησία.

«Καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν ὅμοιον νῖϗ ἄνθρωπον.»⁹ Κοίταξα, καί εἶδα ἕναν πού ἔμοιαζε σάν ἄνθρωπος, ἦταν ὅμοιος μέ νιό ἄνθρωπου. Υἱός ἀνθρώπου θά πεῖ ἄνθρωπος.¹⁰ Ὅταν ὅμως λέει ὅμοιος, ἐννοεῖ πώς ἔμοιαζε σάν ἄνθρωπος· συνεπῶς ἦταν κάτι πού δέν θά μπορούσε νά πεῖ μέ σιγουριά ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής ὅτι ἦταν ἀπλῶς ἄνθρωπος. Ἀνθρωπος ἦταν· ἀλλά... κάτι τό ὑπερφυσικό εἶχε αὐτός ὁ ἄνθρωπος.

Ποῦ τόν εἶδε; «ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν», ἀνάμεσα. Καί παρακάτω θά μᾶς πεῖ ὅτι περπατάει μεταξὺ τῶν λυχνιῶν.¹¹ Πῶς ἦταν λοιπόν διευθετημένες οἱ λυχνίες; Ὑπῆρχε, ὅπως σᾶς εἶπα, μία τέτοια διευθέτηση, ὥστε ὁ περιπατῶν μεταξύ τῶν ἑπτὰ αὐτῶν λυχνιῶν νά μπορεῖ νά κινεῖται δυναμικά ἀνάμεσά τους, καί ὄχι νά μένει στατικά, δηλαδή νά στέκεται.

Ἐδῶ ἔχουμε τήν εἰκόνα τοῦ Μεσσίου ὡς νιοῦ τοῦ ἀνθρώπου –γι' αὐτό λέει «ὅμοιος νῖϗ ἄνθρωπου»– πού πάρθηκε ἀπό τό βιβλίο τοῦ Δανιήλ,¹² καί τοῦτο ἀφενός μέν γιά τήνπραγμάτωση τῆς προφητείας τοῦ Δανιήλ

9. Ἀποκ. 1, 13. Πρβλ. Δαν. 7, 13.

10. Ἡ ἔκφραση αὕτη –νιός ἀνθρώπου (*ben adam* στά ἑβραϊκά, ἢ *bar nasha* στά ἀραμαϊκά)– εἶναι ἑβραϊσμός, καί χρησιμοποιεῖται εὐρέως τόσο στήν Παλαιά ὅσο καί στήν Καινή Διαθήκη, εἴτε δειχνοντας τήν φύση (νιός Θεοῦ=Θεός, νιός ἀνθρώπου=ἄνθρωπος, νιός ὑποζυγίου=ὑποζύγιο, κλπ.) εἴτε τήν γενεαλογία (νιός Δαβίδ=ἀπόγονος τοῦ Δαβίδ). Αὕτην τήν ἔκφραση χρησιμοποιοῦσε καί ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ὅσες φορές μιλοῦσε γιά τόν ἑαυτό Του.

11. Ἀποκ. 2, 1.

12. Βλ. Δαν. 7, 13.

καί ἀφετέρου γιά τήν ταυτότητα τοῦ προσώπου τοῦ Μεσσίου.

Τά εὐαγγέλια ἐμφανίζουν τόν Μεσσία ἤδη ὡς ἄνθρωπο, ἕκατό τοῖς ἕκατό ἄνθρωπο. Θά μᾶς πεῖ σαφῶς ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης ὅτι «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν»¹³. Ὁ Λόγος ἔγινε ἄνθρωπος. Καί μάλιστα δέν λέει ἄνθρωπος, ἀλλά λέει «σὰρξ»! Δέν εἶναι τῆς ὥρας νά σᾶς πῶ τό γιατί, παρά μόνο ὅτι ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης θέλει νά τονίσει ἰδιαιτέρως τήν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ. Ταυτοχρόνως ὅμως ὁ ἴδιος τονίζει καί τήν θεία φύση Του, καί λέει πῶς ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Λόγος, ὁ Ὅποῖος «ἦν πρὸς τὸν Θεόν», ἦταν πάντοτε πρὸς τόν Πατέρα, δηλαδή πάντοτε ὑπῆρχε, καί ὅτι ἡ ἀρχή τῶν ὄντων βρίσκεται στὸν Υἱό, ἀλλά καί ὅτι ὁ Υἱός ὑπῆρχε ὅταν ἔγινε ἡ ἀρχή τῆς δημιουργίας, ὁρατῆς καί ἀόρατης.¹⁴

Τώρα, ἀφοῦ δείξει τόν Ἰησοῦ μέσα στήν ἀπειρότητα καί αἰωνιότητα, τονίζοντας ὅτι εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός Λόγος, πού εἶναι ὁμοούσιος μέ τόν Πατέρα, ταυτοχρόνως θά δείξει καί τήν ἀνθρώπινη φύση Του. Γιά νά μή μπερδευτεῖ ὅμως ὁ ἀναγνώστης καί πεῖ ὅτι ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Ἰησοῦ μπορεῖ νά ἦταν φαινομενική, νά ἦταν δέν ξέρω πῶς, σάν κάτι ὅπως τώρα ἐδῶ γράφει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης ὅμοιος μέ υἱό ἀνθρώπου, καί γιά νά μή θεωρηθεῖ ὅτι ὑπάρχει ἀπλῶς μιὰ εἰκόνα, μιὰ φαντασία, ἓνα κάτι, τί λέει ἐδῶ ὁ Εὐαγγελιστής; «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο»¹⁵, ὁ Λόγος ἔγινε σάρκα! Καί δέν

13. Ἰωάν. 1, 14. Βλ. Λευιτ. 26, 11. Ἰωήλ 3, 21. Ζαχ. 2, 10. Ἠσ. 7, 14.

14. Βλ. Ἰωάν. 1, 1-3. Ἀγ. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, Α΄ Ἐκατοντάς, PG 90, 1085D. Πρβλ. Ρωμ. 11, 36.

15. Ἰωάν. 1, 14.

λέει *σῶμα*, δέν λέει *ἄνθρωπος*, ἀλλά *σάρκα*! γιά νά δείξει τήν πραγματική ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Ἔτσι, ἐνῶ στά εὐαγγέλια ἔχουμε τόν πραγματικό ἄνθρωπο Ἰησοῦ –πού ἔφαγε, ἤπιε, περπάτησε, μίλησε, κοιμήθηκε, κουράστηκε, δίψασε, πόνεσε, σταυρώθηκε, ἔρρευσε τό αἷμα Του, δηλαδή ἕκατό τοῖς ἕκατό ἄνθρωπος– τώρα στό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως ἐξαίρεται, ἀναδεικνύεται ὁ ἐνανθρωπήσας Λόγος, ἀλλά ὡς ὑπερ-κείμενος τοῦ χρόνου καί τῆς Ἱστορίας, καί μάλιστα ὡς θριαμβευτής τῆς Ἱστορίας. Γι' αὐτόν τόν λόγο ὁ Χριστός, ἐπειδή εἶναι μέν ἄνθρωπος, ταυτοχρόνως ὁμως εἶναι καί Θεός, μέ μιά λέξη θά λέγαμε ὅτι εἶναι Θεάν-θρωπος.

Ἔτσι λοιπόν ἡ θεανθρώπινη φύση φαίνεται καί ἀπό τίς δύο ὁψεις. Ἐδῶ ἐπάνω στή γῆ φαινόταν μόνο ἡ ἀνθρώπινη φύση καί ὄχι ἡ θεία· ἡ θεία *περικρύπτετο*. Ἐκεῖνο τό «ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών»¹⁶ –καί *δοῦλος* γενικά εἶναι ὁ ἄνθρωπος– δέν σημαίνει ὅτι *κενώθηκε* ἀπό τήν θεία Του δόξα, διότι δέν εἶναι δυνατόν νά γίνει ποτέ αὐτό, ἀλλά ἀπλῶς ὅτι ἡ θεία δόξα *περικρύβη*, κρύφτηκε.

Γι' αὐτό, ἡ γιορτή τῶν Χριστουγέννων, πού θά ἐορτάσουμε αὐτές τίς ἡμέρες, δέν εἶναι παρὰ ἡ γιορτή τῆς κενώσεως τοῦ Λόγου. Βλέπετε, δέν ἐμφανίζεται μέ καμμία δόξα. Βεβαίως ὑπάρχουν σημεῖα καί στοιχεῖα πού μαρτυροῦν τή θεία δόξα Του, ὅπως εἶναι οἱ ἄγγελοι πού ὑμνοῦν στόν οὐρανό, ὅπως τό ἀστέρι πού ὁδηγεῖ τούς μάγους· παρὰ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἓνα νήπιο φυσικό, πέρα γιά πέρα φυσικό, πού γεννήθηκε ἀπό μία

16. Φιλίπ. 2, 7.

γυναίκα, τήν ὑπεραγία Θεοτόκο. *Περικρύπτεται* λοιπόν ἡ θεία δόξα στήν ἐπίγεια ζωή Του.

Ἀπό τότε ὅμως πού σταυρώθηκε καί ἀναστήθηκε, δέν *περικρύπτεται*, γιατί πλέον εἶναι ὁ ὑπερκείμενος τῆς Ἱστορίας Ἰησοῦς, εἶναι ἐκεῖνος πού ἐμφανίσθηκε στόν Παῦλο πρὸς Δαμασκό, ὅταν ἔμπαινε στήν πόλη, ὁ Ὅποιος ἦταν λαμπρότερος ἀπὸ τὸν μεσημεριάτικο ἥλιο! Καί Τόν ἄκουσε ὁ Παῦλος· καί τυφλώθηκε· καί Τόν πίστεψε, καί ἔγινε αὐτό πού ἔγινε ὁ μέγας Παῦλος!¹⁷ Ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ εἶναι ὁ ὑπερκείμενος τῆς Ἱστορίας. Ὑπάρχει ἐμφανίζεται τώρα κι ἐδῶ στήν Ἀποκάλυψη.

Ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, βεβαίως, γνωρίζει τὸν ἱστορικό Ἰησοῦ, ἀλλὰ ταυτοχρόνως γνωρίζει καί τὸν ὑπερκείμενο τῆς Ἱστορίας Ἰησοῦ. Γι' αὐτό καί δέν τρέχει βεβαίως τώρα νά πέσει στό στήθος Του, ὅπως τότε πού Τοῦ εἶπε «*Κύριε, τίς ἐστίν ὁ παραδιδούς σε;*», οὔτε ἀναφέρει ἐκεῖνο τό «*ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς*», πού τόσο πολύ ἀγαπᾷ νά τό σημειώνει στό εὐαγγέλιό του, ἐπανειλημμένα μάλιστα.¹⁸ Δέν ἔχει πιά τό θάρρος. Οὔτε θά πλησιάσει τὸν Ἰησοῦ, ὅπως τότε πού μέ τὸν ἀδελφό του Ἰάκωβο Τοῦ εἶπαν *Κύριε, πόσο θά θέλαμε νά καθίσουμε ἀριστερά σου καί δεξιά σου!...* βάζοντας μάλιστα καί τῇ μητέρα τους γιὰ νά τό πετύχουν αὐτό.¹⁹ Ὁ Ἰωάννης τώρα θά τρομάξει! θά τρομάξει γιὰ ὅ,τι θά δεῖ μπροστά του!

Γι' αὐτόν τὸν λόγο ὁ χαρακτηρισμός τοῦ Μεσσίου ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη ὡς «*ὅμοιος νιῶ ἀνθρώ-*

17. Βλ. *Πράξ.* 9, 1-18. *Β' Κορ.* 11, 21-33. 12, 1-9. κ.ἀ.

18. *Ἰωάν.* 21, 20. καὶ *Ἰωάν.* 13, 23. 19, 27. 21, 7· 20.

19. *Ματθ.* 20, 20-28.

που» ἀναφέρεται, ὅπως σᾶς εἶπα, στήν θεωθεῖσα ἀνθρώπινη σάρκα Του.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, πού ἤδη εἶναι δοξασμένος, κινεῖται μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Του, ἥ καλύτερα βρίσκεται μέσα στήν Ἐκκλησία Του· γι' αὐτό εἶναι ἀνάμεσα στίς χρυσές λυχνίες πού εἶναι ἀναμμένες.

Ἐδῶ βλέπουμε νά ἐμφανίζεται ὁ Ἰησοῦς, ὁ ὑπερ-κείμενος πάντα τῆς Ἱστορίας, μέσα στήν ἱστορική Ἐκκλησία. Προσέξτε: εἶναι ἡ στρατευομένη Ἐκκλησία, ὅπως μέ ἄλλα λόγια τή λέμε, εἶναι ἡ ἱστορική Ἐκκλησία. Ἐμεῖς αὐτήν τή στιγμή εἴμαστε ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἡ ἱστορική, ἡ στρατευομένη Ἐκκλησία. Βλέπουμε λοιπόν ἐδῶ τόν Ἰησοῦ Χριστό σέ ἓνα σύμπλεγμα μέ τήν Ἐκκλησία Του.

Αὐτό τό σύμπλεγμα τώρα πῶς νά τό συλλάβουμε; Ἄν προσέξατε σήμερα τήν ἀποστολική περικοπή, ἀπό τήν Πρὸς Κολασσαεῖς,²⁰ θά ἀκούσατε ἐκεῖ πῶς ὁ Ἀπόστολος ἀναφέρεται στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Διότι ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό Σῶμα Του καί τοῦτο διότι ὁ Χριστός, ὡς Θεός καί ὡς ἄνθρωπος, συνεπῶς ὡς Θεάνθρωπος, ἐνοικεῖ στήν Ἐκκλησία.

Λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Ὑμεῖς γὰρ ναὸς Θεοῦ ἐστε ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός»²¹. Εἶναι ἀπὸ τήν Παλαιά Διαθήκη, ἀλλὰ τό ἀνανεώνει ὁ Ἀπόστολος στήν Καινή Διαθήκη. Εἶναι ὑπέροχο, ἀγαπητοί μου! Ἔσεῖς εἶστε ναὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωντανοῦ, ὅπως εἶπε ὁ Θεός, ὅτι θά κα-

20. Κολ. 1, 24.

21. Β' Κορ. 6, 16. Βλ. Λευϊτ. 26, 11-12.

τοικήσω μέσα τους και θά περιπατήσω ανάμεσά τους, και θά είμαι Θεός τους, και αυτοί θά είναι γιά μένα λαός μου.

Είδατε; θά ἐνοικήσω και θά ἐμπεριπατήσω! Εἶναι πολύ χαρακτηριστική αὐτή ἡ στάση τοῦ Θεοῦ. Δείχνει τόν Θεό πού εἶναι μέσα στήν Ἐκκλησία Του κατά ἕναν δυναμικό τρόπο. Εἶδατε, εἶναι ἡ δεύτερη φορά πού τό λέω, και θά τό πῶ ξανά και ξανά, γιά νά καταλάβουμε ὅτι ὁ Θεός εἶναι «Θεός ἐγγίζων»²², ὁ Θεός εἶναι ἀνάμεσά μας, ὁ Θεός γνωρίζει τά πάντα, ὁ Θεός δέν εἶναι, κατά στατικό τρόπο, ἀκίνητος.²³

Ἀκόμα, ἕνας δεύτερος λόγος πού ὁ Χριστός ἐμφανίζεται μέ τίς Ἐκκλησίες Του σέ ἕνα σύμπλεγμα εἶναι διότι τό ὑπάρχον φῶς και ἡ ζωή στήν Ἐκκλησία ἐκπηγάζει ἀπό τόν ἴδιο τόν Χριστό, ὁ Ὅποιος εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ φωτός, εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, και ὁ Ὅποιος διαρκῶς βρίσκεται μαζί μέ τούς πιστούς Του.²⁴

Καί εἶδα αὐτόν τοῦ ὁποίου εἶδα τήν φωνή, λέει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, «ἐνδεδυμένον ποδήρη καὶ περιεξωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσοῦν»²⁵. Τόν εἶδα νά εἶναι ἐνδεδυμένος μ' ἕναν χιτῶνα ποδήρη, δηλαδή μακρὺ χιτῶνα, πού ἔφτανε μέχρι κάτω τά πόδια, μέχρι τόν ἀστράγαλο, και ἦταν ζωσμένος μέ μία χρυσή ζώνη ἐδῶ μπροστά στό στήθος, πρὸς τούς μαστούς· συνεπῶς μέ μία πλατειά ζώνη, χρυσή.

22. Ἰερ. 26, 26.

23. Πρβλ. Ματθ. 28, 20.

24. Βλ. Ἰωάν. 8, 12. Ἀποκ. 22, 5. Ἰωάν. 6, 35. 12, 26. 14, 3. 17, 24. Πράξ. 3, 15. Β' Τιμ. 2, 12. κ.ά.

25. Ἀποκ. 1, 13.

Αὐτή ἡ περιβολή ἐδῶ ὑπενθυμίζει ἀρχιερατική καί βιβλική περιβολή στήν Παλαιά Διαθήκη, καί ἡ παρουσία ἐδῶ τοῦ Ἰησοῦ μ' αὐτόν τόν τρόπο θέλει νά ἐξάρει τήν ἀρχιερατική ἀλλά καί τήν βασιλική ἐξουσία Του.²⁶

Αὐτός ὁ ποδήρης χιτώνας ἐμφανίζει ὅλο τό μεγαλειό ἐκείνου πού τόν φοράει. Ὅπως ξέρετε, πάντοτε ὁ μακρὺς χιτώνας δίνει μία μεγαλοπρέπεια. Κι ἔτσι στά μάτια τοῦ Εὐαγγελιστοῦ ὑπάρχει κατὰ τρόπο φανερό τό ἀρχιερατικό καί τό βασιλικό ἀξίωμα σ' ἐκεῖνον τοῦ οὐοίου τῇ φωνῇ γύρισε νά δεῖ.

«*Ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡς ἔριον λευκόν, ὡς χιών.*»²⁷ Καί οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς του ἦταν λευκές σάν τό ἄσπρο μαλλί, σάν τό χιόνι.

ΠΑίρνει δύο εἰκόνες, τό ἄσπρο μαλλί καί τό χιόνι, γιά νά δείξει τήν λευκότητα τῶν μαλλιῶν, τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτή ἡ λευκότητα τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς σημαίνει τήν ἀρχαιότητα καί τήν αἰωνιότητά Του.

Καί ἡ παλαιότητα αὐτή εἶναι κοινή μέ τόν Παλαιό τῶν ἡμερῶν, δηλαδή τόν οὐράνιο Πατέρα, ὅπως μᾶς τόν περιγράφει ὁ προφήτης Δανιήλ.²⁸ Παλαιός ἡμερῶν σημαίνει αὐτόν πού εἶναι πολύ ἀρχαῖος, εἶναι πρῶτος, καί ἐμφανίζεται ὡς γέροντας. Γι' αὐτόν τόν λόγο καί στίς εἰκόνες μας ὁ Θεός Πατήρ ἐμφανίζεται ὡς γέροντας, μέ ἄσπρα μαλλιά. Ἡ εἰκόνα αὐτή εἶναι παρμένη ἀπό τόν Δανιήλ. Ὡστε τά ἄσπρα μαλλιά δείχνουν τήν παλαιότητα. Πράγματι, ἐδῶ βλέπουμε τήν παλαιότητα

26. Βλ. Ἔξοδ. 28, 1-39. Ἀρέθας, PG 106, 517D. Πρβλ. Ἦσ. 11, 5.

27. Ἀποκ. 1, 14.

28. Δαν. 7, 22.

τοῦ Υἱοῦ.

Γιατί ὁ Χριστός παρουσιάζεται μέ ἄσπρα μαλλιά; Παρουσιάζεται ἔτσι γιά νά δείξει ὅτι καί ὁ Υἱός καί ὁ Πατήρ εἶναι *Παλαιοί τῶν ἡμερῶν*, πού δείχνει τό ἰσότη-
μο τοῦ Υἱοῦ μέ τόν Πατέρα.

Ποῦ εἶναι οἱ ταλαίπωροι Χιλιαστές, πού προσπα-
θοῦν νά καταλάβουν τήν γέννηση τοῦ Υἱοῦ; Προσπα-
θοῦν! Τί νά καταλάβεις, ἄνθρωπε φτωχέ...! Λέει ὁ μέ-
γας Βασίλειος: *Τί νά σοῦ πῶ γιά τή γέννηση τοῦ Υἱοῦ, ὅτι ὁ Πατήρ γεννᾷ τόν Υἱό; Τί νά σοῦ πῶ γι' αὐτό; Ἐ-
να μόνο· ὅτι παίρνουμε τή λέξη, καί δέν καταλαβαί-
νουμε τίποτα!*²⁹

Καί λένε οἱ Χιλιαστές: *Πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Υἱός
νά εἶναι ἴσος μέ τόν Πατέρα, ἀφοῦ εἶναι Υἱός;* Καί τά
λένε αὐτά, ἀπλούστατα, γιατί προσπαθοῦν νά κατανοή-
σουν τήν ἔννοια τῆς γεννήσεως! Αὐτή ὅμως, ἀγαπητοί
μου, ἀποτελεῖ μυστήριο. Ἀλλά ἀφοῦ ἀποτελεῖ μυστήρι-
ο, τότε τί ψάχνουμε; Τότε ὅπωςδήποτε καί ὁ Πατήρ καί
ὁ Υἱός εἶναι *Παλαιοί τῶν ἡμερῶν*, καί συνεπῶς ὁ Υἱός,
ἀφοῦ καί Αὐτός ἔχει παλαιότητα, ὅπως καί ὁ Πατήρ,
καί παρουσιάζεται μέ τήν ἴδια εἰκόνα –θά τά ποῦμε
καί λίγο παρακάτω, γιατί ἔχουμε κι ἄλλα σημεῖα πού

29. Βλ. Ἐπιστολαί, Κανονικαῖς, PG 32, 393D-396A: «Ὅταν δὲ ἐκ
τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς τὸν Υἱὸν εἶναι διδασκώμεθα, καὶ γεννη-
θέντα, ἀλλ' οὐχὶ ποιηθέντα, μὴ καταπίπτωμεν ἐπὶ τὰς σωματικὰς
τῶν παθῶν ἐννοίας. Οὐ γὰρ ἐμερίσθη ἡ οὐσία ἀπὸ Πατρὸς εἰς
Υἱόν· οὐδὲ ῥυεῖσα ἐγέννησεν, οὐδὲ προβαλοῦσα, ὥς τὰ φυτὰ
τοὺς καρπούς, ἀλλ' ἄρρητος καὶ ἀνεπινόητος λογισμοῖς ἀνθρώ-
πων τῆς θείας γεννήσεως ὁ τρόπος. Οὔτε οὖν ἀρνεῖσθαι δεῖ τὴν
θεῖαν γέννησιν, οὔτε σωματικαῖς ἐννοίαις καταρρύπτειν ἑαυτοῦ
τὴν διάνοιαν». Κατ' Εὐνομίου, Λόγος Ε', PG 29, 757C· 760AB.

δείχνουν τήν ἰσοτιμία τοῦ Υἱοῦ μέ τόν Πατέρα– τότε ὁ Υἱός εἶναι ἴσος μέ τόν Πατέρα, καί συνεπῶς ὁ Υἱός εἶναι ὁ *Γιαχβέ*, ὁ Κύριος. Ναί, ὁ Κύριος!

Ἄλλά κάνει ἐντύπωση ὅτι ἡ ὀρθόδοξη εἰκονογραφία μας, πού ὅλα αὐτά τά ἀποτυπώνει τόσο ὠραῖα, δέν εἶναι νατουραλιστική· εἶναι δογματική. Δέν θέλει νά παρουσιάσει τά πρόσωπα τοῦ Κυρίου, τῆς Θεοτόκου καί τῶν Ἁγίων κατά νατουραλιστικό, φυσικό δηλαδή τρόπο, ἀλλά κατά ἀντιρεαλιστικό, ἀντινατουραλιστικό, κατά δογματικό τρόπο.

Βλέπετε, στόν τροῦλλο τῆς Μονῆς Δαφνίου, τόν Ἰησοῦ νά ἔχει μαῦρα μαλλιά, ἀλλά γεροντικό πρόσωπο. Ὅμως ἐπίτηδες ὁ ἁγιογράφος ἐδῶ παρουσιάζει ἔτσι τόν Χριστό, μέ μαῦρα μαλλιά καί γεροντικό πρόσωπο, καί μάλιστα τόσο γεροντικό, πού ἴσως γιά μιά στιγμή θά φαινόταν καί ἄσχημο ἀπό αἰσθητικῆς πλευρᾶς, συγκρινόμενο μέ ἕνα νατουραλιστικό. Ἀλλά ἕνας πού μπορεῖ νά ξέρει καί νά βλέπει καί νά ἀπολαμβάνει, δέν μένει ποτέ στόν νατουραλισμό· μάλιστα ἐκεῖνος πού ξέρει ἀπό ἀληθινή τέχνη φθάνει νά ξερνάει τόν νατουραλισμό! Ὡστόσο, παρουσιάζεται ἕνα πρόσωπο πού ἐκ πρώτης ὄψεως μοιάζει ἄσχημο, ρυτιδωμένο, γεροντικό, καί ἔχει μαῦρα μαλλιά.

Τί θέλει νά δείξει ἐδῶ ὁ ἁγιογράφος, εἴτε βάζοντας ἄσπρα μαλλιά μέ νεανικό πρόσωπο, εἴτε γεροντικό πρόσωπο μέ μαῦρα μαλλιά; Ἀπλούστατα θέλει νά δείξει ὅτι ὁ Υἱός εἶναι ὁ αἰώνιος Θεός, ἀλλά μέ μία αἰώνια νεότητα!

Ὁ Θεός λέγεται *Παλαιός τῶν ἡμερῶν*. Δέν εἶναι γέροντας ὁ Θεός, ἀγαπητοί μου. Τά γηρατειά εἶναι ἰδι-

ότητα τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι εἶναι μέσα στόν χρόνο καί γερονῶν. Ὁ Θεός δέν γερονᾷ. Κι ἔτσι ἐκφράζεται θαυμάσια ἡ παλαιότητα, δηλαδή ἡ αἰωνιότητα, καί ταυτοχρόνως ἡ νεότητα. Ὁ Θεός παραμένει πάντοτε ὁ ἴδιος, ἀναλλοίωτος.³⁰

«Καί οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὥς φλόξ πυρός.»³¹ Καί τά μάτια Του ἦταν σάν φλόγα πυρός!

Τώρα, πῶς νά φανταστοῦμε αὐτήν τήν φλόγα τοῦ πυρός... Ἔχετε δεῖ τήν φλόγα πού βγαίνει ἀπό τό μπέκ τοῦ ὀξυγόνου ὅταν καίγεται;³² Κάπως ἔτσι νά φανταστοῦμε καί τά μάτια Του, πού ἦταν σάν μία φλόγα πυρός!³³ Εἰλικρινά θά τρομάζαμε, ἂν ἐμεῖς βλέπαμε μία τέτοια ὑπαρξη, πού δικαιολογημένα θά πεῖ ἐδῶ ὁ Εὐαγγελιστής ὅτι ἦταν σάν ἄνθρωπος. Ἀνθρωπος βέβαια ἦταν· ἀλλά τί ἄνθρωπος...!

Γιατί τά μάτια Του ἦταν σάν φλόγα πυρός;

Λέει ἡ Σοφία Σειράχ: «ὀφθαλμοὶ Κυρίου μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι»³⁴, τά μάτια τοῦ Κυρίου

30. Βλ. *Ψαλμ.* 101, 26-28. *Ἦσ.* 51, 6. *Ἐβρ.* 1, 10-12.

31. *Ἀποκ.* 1, 14.

32. Ἐδῶ ὁ ὁμιλητής προφανῶς ἀναφέρεται στήν κοπή ἢ συγκόλληση μετάλλων μέ καύση μείγματος ὀξυγόνου καί καύσιμου ἀερίου (ἀκετυλενίου ἢ προπανίου), μέ τήν φλόγα τοῦ ἀκροφυσίου νά φθάνει τή θερμοκρασία τῶν 3.500° C.

33. Σύμφωνα μέ τήν ἐπικρατοῦσα ἄποψη τῶν ἀρχαίων γιά τήν ὄραση –πού διατυπώθηκε ἀπό τοὺς Ἑμπεδοκλή, Πλάτωνα, Ἡρώνα καί Εὐκλείδη–, διακρίνουμε ἓνα ἀντικείμενο ὅταν ρεῦμα φωτῆς (θεῖον πῦρ) ἐξέρχεται ἀπό τά μάτια μας καί πέφτει πάνω στό ἀντικείμενο. Βλ. ἐγκώμιο *ἐπιταφίου θρήνου*: «Ὡ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου,...». Ἀλλά καί σύγχρονες φράσεις, ὅπως *ἔχασα τό φῶς μου* ἢ *ρίξε μιά ματιά*, κ.ἄ. στήρίζονται σ' αὐτή τήν ἀρχαία δοξασία.

34. *Σοφ. Σειρ.* 23, 19.

εἶναι μυριοπλάσια φωτεινότερα, δηλαδή ἀφάνταστα πιά φωτεινά ἀπό τόν φυσικό ἥλιο. Μ' αὐτό θέλει νά πεί ὅτι ὁ Θεός βλέπει τά πάντα, καί ἄρα Τοῦ ἀποδίδεται ἡ παγγνωσία. Ὁ Θεός γνωρίζει τά πάντα. Γι' αὐτό ἐμφανίζεται μέ τήν εἰκόνα αὐτή στόν Ἰωάννη· γιά νά τοῦ δηλώσει ὅτι εἶναι ἐκεῖνος πού ἐνανθρωπήσε, ἐκεῖνος πού εἶναι ὁ αἰώνιος Θεός, ἐκεῖνος πού τά βλέπει ὅλα. Ποιά βλέπει; Αὐτά πού εἶναι στίς *λυχνίες* μπροστά, βλέπει ὅ,τι ὑπάρχει μέσα στήν Ἐκκλησία Του. Ὅλα τά βλέπει!³⁵

Ἀγαπητοί μου, ἀκοῦστε κάτι. Θά τό ποῦμε καί παρκατάω ξανά, ἀλλά δέν πειράζει ἄν τό ἀναφέρουμε καί τώρα. Πολλές φορές νομίζουμε ὅτι ὁ Θεός δέν βλέπει τί γίνεται μέσα στήν Ἐκκλησία Του. Καί δυστυχῶς μερικοί ἄνθρωποι θά πίστευαν ὅτι πρέπει νά σπεύσουν νά σώσουν τήν Ἐκκλησία!

Φτωχοί ἄνθρωποι... δέν θά σώσετε ἐσεῖς τήν Ἐκκλησία· ἡ Ἐκκλησία θά σώσει ἐσᾶς!

Ξέρετε τί φοβερό πράγμα εἶναι αὐτό, ἀγαπητοί; Εἶναι βλασφημία πρώτου μεγέθους νά λέμε τί μπορούμε νά κάνουμε νά σώσουμε τήν Ἐκκλησία! Νά σώσουμε ἐμεῖς τήν Ἐκκλησία; Αὐτή πού ἤλθε νά σώσει, ὡς σωστική κιβωτός μέσα στήν Ἱστορία, χρήζει σωτηρίας

35. «Ενδείκνυται ἐπεὶ καὶ φῶς ἐστὶν ὁ Χριστός, καὶ τοῦτο ἑαυτὸν ὀνομάζει, ἐγὼ εἰμι λέγων τὸ φῶς...» (Οἰκουμένιος, σσ. 41-42). Βλ. Ἰωάν. 1, 8-9. 8, 12. 9, 5. Ματθ. 4, 16. Α' Τιμ. 6, 16. Α' Ἰωάν. 1, 5. κ.ά. Ἡ ἐπανειλημμένης φερομένη ἐν τῇ Ἀποκαλύψει (β' 18, ιθ' 12) εἰκὼν αὕτη ἀπαντᾷ μέν καὶ παρὰ Δανιήλ (ι' 6), εἶναι δ' ὅμως οἰκεία παρὰ τοῖς Ἀνατολίταις καθόλου καὶ δὴ καὶ παρ' ἡμῶν εἰς δήλωσιν μεγάλης καὶ ἀπανταχοῦ διεισδυτικῆς διανοητικῆς εὐφυΐας, ἐνταῦθα δὲ καὶ τῆς παγγνωσίας τοῦ Κριτοῦ (Μπρατσιώτης, σ. 80).

ἡ ἴδια; Τότε δέν σώζει, ἐάν ὑπάρχουν ἐποχές πού ἴσως ἔχει ἀνάγκη σωτηρίας ἡ ἴδια. Τί νά σώσεις, ἄνθρωπε... Ἄν ἐργαστεῖς γιά τήν Ἐκκλησία, ἀπλῶς θά σώσεις τόν ἑαυτό σου· ὄχι τήν Ἐκκλησία· ἡ Ἐκκλησία σώζει πάντοτε.³⁶

Τό λέω αὐτό γιατί πολλοί εἶναι ἐκεῖνοι πού κάποτε ὀργανώνονται, μέ κάθε τρόπο, γιά νά σώσουν δηθεν τήν Ἐκκλησία. Ἀκοῦμε κάποιους, γιά παράδειγμα, νά λένε αὐτήν τή στιγμή: *Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος κινδυνεύει· τί μποροῦμε νά κάνουμε; Νά πιάσουμε ἀνθρώπους, πολιτικούς, τοῦτα-ἐκεῖνα... ἡ πολιτεία νά φροντίσει νά σώσει τήν Ἐκκλησία!...* Ἡ πολιτεία θά σώσει τήν Ἐκκλησία; Δέν εἶναι γελοῖο; Πολύ γελοῖο!

Ἀλλά συνεχίζουμε. Λέει κάτι πολύ σπουδαῖο ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Καيسαρείας, πού ἐρμηνεύει τήν Ἀποκάλυψη: *«οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός· τοὺς μὲν ἁγίους φωτίζοντες, τοὺς δὲ βεβήλους φλογίζοντες»*³⁷. Εἶναι μία πολύ ὠραία ἐρμηνεία τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου,

36. Ὁ μακαριστός ἀρχιμ. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος, σέ παρατήρηση πνευματικοῦ του τέκνου ὅτι εἶναι χρήσιμο νά ὑπάρχουν ἔξυπνοι ἄνθρωποι μέσα στήν Ἐκκλησία διότι τοὺς ἔχει ἀνάγκη, ἀπάντησε: *Ἀσφαλῶς καί εἶναι χρήσιμο νά ὑπάρχουν στήν Ἐκκλησία ἔξυπνοι καί ταλαντοῦχοι ἄνθρωποι· ὄχι ὁμως ἐπειδὴ τοὺς ἔχει ἀνάγκη. Κανέναν δέν ἔχει ἀνάγκη ἡ Ἐκκλησία· ἐμεῖς ἔχουμε τήν ἀνάγκη της, γιατί χωρὶς αὐτήν δέν σωζόμαστε. Ὅποιες ἱκανότητες βέβαια κι ἂν ἔχουμε, πρέπει νά χρησιμοποιοῦνται πρὸς δόξαν Χριστοῦ. Δέν πρέπει ὁμως νά ὑπερτονίζουμε τήν προσφορά μας· «δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν» (Λουκᾶ 17, 10). Ἡ Ἐκκλησία σώζει· δέν σώζεται. (Ὑποθήκες Ζωῆς – Ἀπὸ τῆ ζωῆ καί διδασκαλία τοῦ πατρὸς Ἐπιφανίου, ἔκδ. Ἱεροῦ Ἡσυχαστηρίου Κεχαριτωμένης Θεοτόκου Τροιζήνας, 2010, σ. 97.*

37. PG 106, 228D-229A.

πού μοιάζει πολύ, σχεδόν καί στίς λέξεις, μέ κάτι πού λέει στήν Ἑξαήμερό του ὁ μέγας Βασίλειος.³⁸

Λέει λοιπόν ὅτι αὐτή ἡ φλόγα τοῦ πυρός, πού ἐξέρχεται ἀπό τά μάτια τοῦ Θεοῦ, εἶναι φλόγα πού τούς ἁγίους τούς φωτίζει, ἀλλά τούς βέβηλους, τούς ἁμαρτωλούς, τούς καίει.

Πράγματι, εἶναι ἡ θεία δόξα, εἶναι ἡ θεία ἐνέργεια, πού λέει καί ὁ μέγας Βασίλειος, πού ἡ μέν φωτεινότητά της φθάνει στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, στόν χῶρο τῶν ἁγίων, καί τούς φωτίζει καί τούς ἁγιάζει καί τούς δίνει ὅλα τά χαρίσματα, γιατί αὐτή ἡ θεία δόξα εἶναι φορέας ὅλων τῶν χαρισμάτων, ταυτοχρόνως δέ αὐτή ἡ θεία ἐνέργεια, ἡ θεία δόξα, φθάνει καί στήν Κόλαση, ὅχι ὅμως ὡς φῶς, ἀλλά ὡς πῦρ. Εἶναι ἡ ἴδια θεία ἐνέργεια· ὡς φῶς στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς πῦρ στήν Κόλαση. Αὐτό εἶναι καί τό λεγόμενο ἀφεγγές πῦρ.³⁹

38. Βλ. Ὁμιλία C', PG 29, 121D: «Ὅθεν καί ἐν ταῖς τῶν βεβιωμένων ἡμῖν ἀνταποδόσεσι λόγος τις ἡμᾶς ἐν ἀπορρήτῳ παιδεύει, διαιρεθήσεσθαι τοῦ πυρός τήν φύσιν, καί τὸ μὲν φῶς εἰς ἀπόλαυσιν τοῖς δικαίοις, τὸ δὲ τῆς καύσεως ὁδνηρόν τοῖς κολαζομένοις ἀποταχθήσεσθαι». Εἰς τὸν ΚΗ΄ Ψαλμόν, PG 29, 297C: «Οἶμαι δὲ ὅτι τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον εἰς κόλασιν τῷ διαβόλῳ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ διακόπτεται τῇ φωνῇ τοῦ Κυρίου· ἵνα, ἐπειδὴ δύο εἰσὶν ἐν τῷ πυρὶ δυνάμεις, ἢ τε καυστική καὶ ἡ φωτιστική, τὸ μὲν δριμύν καὶ κολαστικὸν τοῦ πυρός τοῖς ἀξίοις τῆς καύσεως προσαπομείνῃ, τὸ δὲ φωτιστικὸν αὐτοῦ καὶ λαμπρὸν τῇ φαιδρότητι τῶν εὐφραινομένων ἀποκληρωθῇ. Φωνὴ οὖν Κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρός καὶ μερίζοντος, ὡς ἀλαμπὲς μὲν εἶναι τὸ πῦρ τῆς κολάσεως, ἄκαυστον δὲ τὸ φῶς τῆς ἀναπαύσεως ἀπομείναι». Βλ. Σχόλια εἰς τὸν Ἡσαΐαν, PG 30, 544BC. κ.ά.

39. Βλ. ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Βαρυλάμ καὶ Ἰωάσαφ, ΚΔ΄, PG 96, 1100A: «...καταδικασθήσονται εἰς τὸ πῦρ τῆς γενένης τὸ ἄσβεστον καὶ ἀφεγγές...».

Βεβαίως, μπορείτε νά ἀναρωτηθεῖτε: *Πῶς εἶναι δυνατόν στήν Κόλαση νά ὑπάρχει τό πῦρ, καί νά εἶναι σκοτάδι;*

Ναί, εἶναι δυνατόν, γιατί αὐτό τό πῦρ θά εἶναι στερ-
ρημένο τοῦ φωτός. Δηλαδή αὐτή ἡ θεία ἐνέργεια τοῦ
πυρός δέν θά ἔχει φῶς, ἐπειδή τό φῶς θά χρησιμοποιο-
εῖται μόνο στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, χωρίς ὅμως τήν πυ-
ρότητα· ἐνῶ στήν Κόλαση θά ὑπάρχει ἡ πυρότητα μό-
νο, καί ὅχι ἡ φωτεινότητα.

Εἶναι πολύ ὠραία αὐτή ἡ γνώμη τοῦ ἁγίου Ἀνδρέ-
ου Κανισαρείας, αὐτή ἡ ἐρμηνεία. Θά σᾶς τήν πῶ ἄλλη
μία φορά: «Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός· τοὺς
μὲν ἁγίους φωτίζοντες, τοὺς δὲ βεβήλους φλογίζον-
τες»!

Συνεχίζουμε: «Καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκο-
λιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένοι». Καί τά πόδια του
—ὅ,τι μπορούσε νά φαίνεται ἀπό τόν ποδήρη χιτῶνα
πού φοροῦσε— ἔμοιαζαν μέ χαλκολίβανο πού ἔχει πυ-
ρωθεῖ μέσα σέ καμίνι.

Τό χαλκολίβανον, ὅπως μᾶς λέει ὁ ἀρχιεπίσκοπος
Θεσσαλονίκης Εὐστάθιος σέ ἓνα ἔργο του πού σχολιά-
ζει τήν Ὀδύσσεια, εἶναι «μεῖγμα τι χρυσοῦ καὶ ἀργύ-
ρου»⁴⁰. Αὐτό εἶναι τό χαλκολίβανον· ἓνα μεῖγμα χρυ-
σοῦ καί ἀργύρου. Ὅμως αὐτό ἐδῶ τό μεῖγμα, χρυσός
καί ἀργυρός, βρίσκεται σέ κατάσταση φωτεινότητος,
γιατί εἶναι πυρωμένο. Ξέρουμε πῶς ὅταν βάλουμε στό
καμίνι ἓνα μέταλλο καί τό πυρώσουμε, αὐτό βγάζει
ζωηρό φῶς. Ἀλλά δέν θά βγάλει τέτοιο φῶς ὁ σίδηρος,
ὅπως θά βγάλει ὁ ἀργυρός μέ τόν χρυσό πού λαμπο-

40. *Παρεκβολαὶ εἰς τὴν Ὀμήρου Ὀδύσσεια*, δ' 150, 13.

κοπᾶ. Ἔτσι ἦταν καί τά πόδια Του.

Μέ τήν εἰκόνα αὐτή ἀποδίδεται ἡ λαμπρότητα τῶν ποδῶν τοῦ ὡς υἱοῦ ἀνθρώπου, ἡ εὐστάθεια, ἀλλά καί ἡ δύναμή τους, σέ ἀντίθεση πρὸς τό ὀστράκινο μέρος τῶν ποδῶν τοῦ ἀγάλματος στό ὄραμα τοῦ Ναβουχοδονόσορος.

Θυμᾶστε ἐκεῖνο τό ἄγαλμα πού εἶδε στό ὄνειρό του ὁ Ναβουχοδονόσωρ; Τά πόδια του ἦταν ἀσταθῆ. Μέρος, λέει, ἦταν ἀπό σίδηρο καί μέρος ἀπό ὄστρακο, δηλαδή ἀπό πηλό. Κι ὅταν ἦλθε ἐκεῖνος ὁ ἀχειροτόμητος λίθος ἀπό τό ἀλατόμητον ὄρος, πού αὐτοαποσπᾶσθηκε καί ἔπεσε μέ ὀρμή στά πόδια τοῦ ἀγάλματος, ἐκεῖνο συνετρίβη, ἔγινε σκόνη· καί τή σκόνη τήν πῆρε ὁ ἄνεμος καί τή σκόρπισε σέ ὅλη τή γῆ!⁴¹

Ἐκεῖνο τό ἄγαλμα δείχνει τίς βασιλεῖες, τίς δυναστεῖες, πού ἐμφανίστηκαν στήν Ἱστορία· τήν βαβυλωνιακή αὐτοκρατορία, μέ τήν χρυσή κεφαλή· τήν μηδοπερσική αὐτοκρατορία, μέ τά ἀργυρά στήθος καί χέρια· τήν ἐλληνική αὐτοκρατορία, τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, μέ τήν χάλκινη κοιλιά καί τοὺς μηρούς· καί τήν ρωμαϊκή αὐτοκρατορία, μέ τά σιδερένια ἀλλά καί ὀστράκινα πόδια, τά πῆλινα. Καί συντρίβεται τώρα αὐτό τό ἄγαλμα, γιά νά δειχθεῖ ποιές εἶναι οἱ ἀνθρώπινες αὐτοκρατορίες, οἱ ὁποῖες ἔρχονται, τρομάζουν τήν Ἱστορία, καί παρέρχονται.

Ἐδῶ ὅμως ὄχι, δέν εἶναι ἔτσι· τά πόδια τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ εἶναι ἀπό χαλκολίβανον, δηλαδή πολύ λαμπρά, ἔνδοξα, δυνατά, εὐσταθῆ. Μέ ἄλλα λόγια, ὁ Υἱὸς καί Λόγος τοῦ Θεοῦ δέν ἔχει νά

41. Βλ. Δαν. 2, 1-45.

φοβηθεῖ τίποτε ἀπό τήν Ἱστορίαν, γιατί εἶναι ὑπερκείμενος τῆς Ἱστορίας.

Ἀλλά τό ὅτι τά πόδια Του ἦταν ἀπό χαλκολίβανον δηλώνει καί κάτι ἀκόμη· τίς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, τήν θεία καί τήν ἀνθρώπινη.⁴²

«Καί ἡ φωνή αὐτοῦ ὡς φωνή ὑδάτων πολλῶν.»⁴³ Καί ἡ φωνή Του ἦταν ὅπως ἀκριβῶς πέφτουν τά πολλά νερά!

Δέν ξέρω ἄν ἔχετε βρεθεῖ ποτέ κοντά σ' ἕναν μεγάλο καταρράκτη, πού γίνεται πολύς θόρυβος, ἔτσι ἦταν καί ἡ φωνή Του! Ἐδῶ δηλαδή ἐμφανίζεται τό ἐπιβλητικό μεγαλεῖο τῆς φωνῆς τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά κυρίως τοῦ λόγου Του.

Αὐτό ἐδῶ τό σημεῖο τῆς Ἀποκαλύψεως βλέπουμε νά ἔχει πολλές ἀντιστοιχίες μέ τό ὄραμα τοῦ Δανιήλ, πού περιγράφεται στό 10ο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου του, γιατί κι ἐκεῖνος εἶδε τόν Υἱό καί Λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἀκοῦστε νά σᾶς διαβάσω πῶς εἶδε ὁ Δανιήλ τά πράγματα –δέν θά σᾶς ἐρμηνεύσω, γιά νά μήν ἀργήσουμε.

«Καί ἰδόν ἄνῆρ εἷς ἐνδεδυμένος βαδδίν –εἶδος ὑφάσματος– καί ἡ ὁσφὺς αὐτοῦ –ἡ μέση του– περιεζωσμένη ἐν χρυσίῳ Ὠφάξ –ἀπό τόν τόπο Ὠφάξ– καί τὸ

42. Σχολιάζει ὁ Ὁριγένης: «Ἀλλὰ καί οἱ πόδες αὐτοῦ, καθ' οὓς ἐπιπορεύεται τῇ παντὶ διαφοιτήσας, διὰ τοῦ χαλκολιβάνου παραβάλλονται· διὰ τὸ θεϊκὸν λίβανος, χαλκὸς διὰ τὸ τοῖς κτίσμασι συγκαταβαίνειν.» (Ἀμφιβαλλόμενα, Σχόλια εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, 15.8-11), καί ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Καισαρείας: «Τοὺς πόδας καὶ ὁ θεὸς Γρηγόριος τὴν μετὰ σαρκὸς ἐνόησεν οἰκονομίαν· πόδες γὰρ αὐτοῦ ἡ σὰρξ· ἥτινι ἡ θεότης ἐπιβᾶσα, τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατειργάσατο.» (PG 106, 229).

43. Ἀποκ. 1, 15.

σῶμα αὐτοῦ ὥσει θαρσίς –σάν τό κεχριμπάρι– καί τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὥσει ὄρασις ἀστραπῆς, καί οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὥσει λαμπάδες πυρός, καί οἱ βραχίονες αὐτοῦ καί τὰ σκέλη ὥς ὄρασις χαλκοῦ στίλβοντος καί ἡ φωνὴ τῶν λόγων αὐτοῦ ὥς φωνὴ ὄχλου.»⁴⁴

Ἔχετε ἀκούσει ποτέ ἐδῶ στό στάδιο Ἀλκαζάρ, ὅταν παίζουν ποδόσφαιρο –δέν ξέρω τί κάνουν ἐκεῖ– καί φωνάζουν οἱ θεατές, τί βοή βγαίνει; Ἔτσι ἦταν καί ἡ φωνὴ Του· «ὥς φωνὴ ὄχλου»! Πολύ μεγαλοπρεπῆς εἰκόνα!

Καί συνεχίζει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης: «καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ ἀστέρας ἑπτὰ», δηλαδή εἶχε στό δεξιὸ Του χέρι –νά τό θυμᾶστε αὐτό– ἑπτὰ ἀστέρια. Ὅπως θά δοῦμε παρακάτω, στόν 20ό στίχο τοῦ ἴδιου κεφαλαίου, στήν ἐρμηνεῖα πού κάνει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος στόν Ἰωάννη τόν Εὐαγγελιστή, ὑπό τούς ἑπτὰ ἀστέρες νοοῦνται οἱ ἑπτὰ ἐπίσκοποι τῶν ἀντιστοιχῶν ἑπτὰ Ἐκκλησιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

«Καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη.»⁴⁵ Καί ἀπό τό στόμα Του ἔβγαине ἓνα σπαθί μέ δύο κόψεις. Δίστομο θά πεῖ ἀκονισμένο κι ἀπό τή μία μεριά καί ἀπό τήν ἄλλη. Ἔβγαине ἀπό τό στόμα Του λοιπόν ἓνα σπαθί ὀξύτατο, κοφτερότατο! Εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος παριστάνεται ἐδῶ ὥς δίστομος ρομφαία.

Στήν Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ του ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς σημειώνει ἀκριβῶς αὐτήν τήν εἰκόνα τῆς διστόμου ρομφαίας, τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ· ἀξίζει νά τὴν

44. Δαν. 10, 5-6.

45. Ἀποκ. 1, 16.

ἀναφέρουμε.

«Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργῆς», εἶναι ζωντανός ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ δραστικός, «καὶ τομώ-
τερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον», καὶ κοφτερό-
τερος ἀπὸ κάθε μαχαίρι δίκοπο, ἀκονισμένο καὶ ἀπὸ
τὶς δύο μεριές, «καὶ διῆκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυ-
χῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν», καὶ εἰς-
χωρεῖ βαθεῖά, μέχρι καὶ τὸν μυελὸ τῶν ὀστέων, «καὶ
κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδιάς.»⁴⁶, καὶ κρί-
νει συλλογισμούς καὶ προθέσεις τῆς καρδιάς! Ὁ λόγος
τοῦ Θεοῦ... φοβερός!

Εἶναι ἐκείνο πού πολλές φορές συμβαίνει ὅταν ἐξ-
αγγέλεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, πού οἱ ἀκροατές αἰσθά-
νονται νά τοὺς ἐγγίζει στὰ μύχια τῆς ὑπάρξεώς τους!
Πόσες φορές αὐτός, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἔρχεται νά σχί-
σει τὴν ψυχή, νά τὴν τρυπήσει! Οἱ ἀκροατές τό αἰσθά-
νονται αὐτό. Πόσες φορές ἔρχεται αὐτός, ὁ λόγος τοῦ
Θεοῦ, νά ἀναμοχλεύσει τό ὑποσυνείδητο, καὶ νά βγά-
λει ἀπὸ μέσα, νά βγάλει, νά βγάλει... καὶ νά βλέπει ὁ
ἄνθρωπος πόσο κομματιάζεται! Τὸν ἐγγίζει στὰ κατά-
βαθα τῆς ὑπάρξεώς του!

Πράγματι, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἔχει αὐτὴν τὴν κατα-
πληκτικὴ ιδιότητα. Συνεπῶς, ὅταν ἐδῶ μᾶς περιγράφει
τὴν δίστομο ρομφαία νά βγαίνει ἀπὸ τό στόμα ἐκείνου
πού μιλάει στὸν Ἰωάννη, δέν θέλει τίποτε ἄλλο παρὰ
νά τονίσει τὴν εὐθυδικία τοῦ Χριστοῦ, ὡς Κριτοῦ τοῦ
σύμπαντος.

Θά ἐπανέλθουμε ὅμως στὴν εἰκόνα τῆς διστόμου
ρομφαίας, ὡς χαρακτηριστικὸ τοῦ ἀποστολέως τῆς ἐπι-

46. Ἐβρ. 4, 12.

στολής, δηλαδή τοῦ Ἰησοῦ, πρὸς τὸν ἄγγελον, τὸν ἐπίσκοπο, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Περγάμου· θὰ ἔχουμε ἐκεῖ ἐπανάληψη τοῦ ἴδιου χαρακτηριστικοῦ.

Καί συνεχίζει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης: «καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ». Μὲ τὴ λέξη «ὄψις» ἐδῶ νοεῖται τὸ πρόσωπο.

Μᾶς ὑπενθυμίζει ἐδῶ τὴν περίπτωση τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅπου ἔλαμψε τὸ πρόσωπό Του ὑπὲρ τὸν ἥλιον.⁴⁷

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης βεβαίως εἶχε ἐμπειρία τῆς Μεταμορφώσεως, διότι ἦταν αὐτόπτης μάρτυς. Παρὰ ταῦτα αὐτὴ τώρα ἡ ἔνδοξη ἐμφάνιση τοῦ Κυρίου τὸν κατατρόμαξε τόσο, ὥστε νὰ πέσει σάν πεθαμένος, σάν νεκρὸς μπροστά στὰ πόδια τοῦ Κυρίου, ὅπως θὰ δοῦμε ἀμέσως.

«Καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός»⁴⁸, ἔπεσα στὰ πόδια Του μπροστά σάν πεθαμένος.

Ἐδῶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης παθαίνει ὅ,τι καὶ οἱ ἄλλοι θεατὲς ὑπερκοσμίων εἰκόνων ἢ θεοφανειῶν.⁴⁹

Ὁ Ἡσαΐας, γιὰ παράδειγμα, κατεπλάγη μπροστά στή θεία δόξα, καὶ σημειώνει: «ὦ τάλας ἐγώ, ὅτι κατανένυγμαι, ὅτι ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ...»⁵⁰. Δηλαδή: Ὁ ταλαίπωρος ἐγώ... ἔχω κατατρυπηθεῖ, ἔχω

47. Βλ. *Ματθ.* 17, 2. *Μάρκ.* 9, 2. *Μαλ.* 4, 2.

48. *Ἀποκ.* 1, 17.

49. «Ἔθος τοῖς ἁγίοις προφήταις ὁρῶσιν ὀπτασίαν καταπλήττεσθαι καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἐνδείκνυσθαι.» (*Οἰκ.* σ. 44)

50. *Ἡσ.* 6, 5.

καταπληγωθεῖ, διότι, ἐνῶ εἶμαι ἄνθρωπος μέ χεῖλη ἀκάθαρτα, καί κατοικῶ ἀνάμεσα σέ λαό πού καί αὐτός ἔχει ἀκάθαρτα χεῖλη...

Ὁ δέ προφήτης Δανιήλ θά σημειώσει τό ἐξῆς: «καί εἶδον τήν ὀπτασίαν τήν μεγάλην ταύτην, καί οὐχ ὑπελείφθη ἐν ἐμοὶ ἰσχύς, καί ἡ δόξα μου μετεστράφη εἰς διαφθοράν, καί οὐκ ἐκράτησα ἰσχύος. καί ἤκουσα τήν φωνήν τῶν λόγων αὐτοῦ καί ἐν τῷ ἀκοῦσαί με αὐτοῦ ἤμην κατανευγμένος –βλέπετε συμφωνία μέ τόν Ἡσαΐα καί μέ τόν Ἰωάννη τόν Εὐαγγελιστή;– καί τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τήν γῆν. καί ἰδού χεῖρ ἀπτομένη μου καί ἤγειρέ με ἐπὶ τὰ γόνατά μου»⁵¹. Δηλαδή: Καί εἶδα τή μεγάλη αὐτή ὀπτασία, καί δέν μοῦ ἔμεινε καμμία δύναμη, καί ἡ ψυχή μου, τό πρόσωπό μου ἀλλοιώθηκε, καί δέν μπόρεσα νά κρατήσω τή δύναμή μου καί νά σταθῶ ὀρθίος. Καί ὅταν ἄκουσα τή φωνή τῶν λόγων Του, καί ἐνῶ ἄκουγα, ἤμουν κατατρομαγμένος, ἔκθαμβος, καί ἔπεσα μέ τό πρόσωπό μου κάτω στή γῆ. Καί νά, ἓνα χέρι, τό χέρι ἐκείνου πού εἶδα, μέ ἄγγιξε καί μέ σήκωσε στά γόνατά μου.

Τό ἴδιο συνέβη, ἀγαπητοί μου, καί στούς τρεῖς μαθητές στό ὄρος Θαβῶρ. Ὡραῖα μᾶς τό δείχνει αὐτό ἡ εἰκονογραφία μας, πού ὁ Πέτρος, ὁ Ἰάκωβος καί ὁ Ἰωάννης, ὅταν εἶδαν μεταμορφούμενο τόν Κύριο, ἐκεῖ στό ὄρος τῆς Μεταμορφώσεως, ἔπεσαν ἀτάκτως κάτω στή γῆ, ἔντρομοι μπροστά στή θεία λάμψη! Εἶναι γεγονός ὅτι ὁ ἄνθρωπος πάντοτε ταράσσεται ὅποτε ἔρχεται σέ ἐπαφή μέ τόν ὑπερφυσικό κόσμο.

51. Δαν. 10, 8-10.

«Καὶ ἔθηκε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χειρὰ ἐπ' ἐμὲ λέγων· μὴ φοβοῦ»⁵², δηλαδή καὶ τότε ἄπλωσε τὸ δεξιὸν χεῖρ Του ἐπάνω μου καὶ μοῦ εἶπε: μὴ φοβᾶσαι.

Αὐτὸ τὸ ἄπλωμα τοῦ χειριοῦ τοῦ Κυρίου πάνω στὸν Ἰωάννη, ἀλλὰ καὶ ἡ προσφώνηση «μὴ φοβοῦ», ἀσφαλῶς θὰ ὑπενθύμιζε στὸν μαθητὴ ἐκείνη τὴν ἀλησιμόνητη τρικυμιώδη νύχτα, πού ὅλοι οἱ μαθητές πάλευαν μέ τὰ κύματα στὴ λίμνη τῆς Τιβεριάδος.

Τότε, κάπου στίς τρεῖς τῆ νύχτα, κατὰ τὴν «τετάρτην φυλακὴν», ἐφανίσθηκε ὁ Κύριος περπατώντας ἐπάνω στὰ κύματα τῆς λίμνης. Καὶ οἱ μαθητές, ἐπειδὴ νόμισαν ὅτι βλέπουν φάντασμα, «ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν»! Τότε ὁ ἀπόστολος Πέτρος Τοῦ λέει: Ἄν εἶσαι ἐσύ, Κύριε, πές μου νὰ περπατήσω πάνω στὰ κύματα, ὅπως περπατᾷς κι Ἐσύ. Καὶ τοῦ λέει ὁ Κύριος: Ἔλα! Καὶ ἐνῶ ὁ Πέτρος περπάτησε, γιὰ μιὰ στιγμή, σ' ἓνα μεγάλο κύμα, φοβήθηκε καὶ ἄρχισε νὰ βυθίζεται. Τότε ὁ Κύριος τὸν κράτησε καὶ τὸν στερέωσε.⁵³

Τί εἶπε ὁ Κύριος τότε στοὺς μαθητές; «Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε». Μὴ φοβᾶστε! Πάρτε θάρρος! Ἐγὼ εἶμαι! Πραγματικά, ἀγαπητοί μου, ἐδῶ τώρα ὁ Κύριος θὰ πεῖ τὸ ἴδιο πράγμα καὶ στὸν Ἰωάννη: «Μὴ

52. Ἀποκ. 1, 17.

53. Βλ. Ματθ. 14, 22-33. Πόσο παρήγορος ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου καὶ ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς Του, ὅταν μᾶς συναντᾷ εἰς τὸν τρικυμιώδη ὠκεανὸν τοῦ βίου μας! Ἀρκεῖ νὰ τὸν ἐπικαλούμεθα καὶ νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἀκούσωμεν, μέσα ἀπὸ τὴν βοήν καὶ τὸν θόρυβον τῶν κυμάτων τοῦ κόσμου τούτου, τὴν φωνὴν Του καὶ νὰ αἰσθανθοῦμε τὸ ἄγγιγμα τῆς δεξιᾶς Του εἰς τὴν καρδίαν μας. (Ἀπὸ τίς ιδιόγραφες σημειώσεις τοῦ ὁμιλητοῦ στὴν Ἀποκάλυψη).

φοβοῦ· ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος καὶ ὁ ζῶν»⁵⁴. Μὴ φοβᾶσαι! Ἐγὼ εἰμαι ὁ πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος καὶ ἐκεῖνος πού ζεῖ.

Ὅπως βλέπετε ἐδῶ τώρα, ὁ Κύριος δίνει τὰ χαρακτηριστικά τῆς ταυτότητός Του. Αἰτιολογώντας τό «μὴ φοβοῦ», βλέπουμε νὰ προβάλλει στὸν Ἰωάννη τρεῖς ἐνθαρρυντικές ιδιότητές Του.

Ἡ πρώτη ιδιότητά Του: «ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος καὶ ὁ ζῶν».

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅμως ὅτι αὐτὴ ἡ προσηγορία, αὐτὴ ἡ ὀνομασία, πού τὴν εἶδαμε ἤδη πιό πάνω, στὸν 8ο στίχο, τό «ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω», πού τό ἀνάλυσάμε μιὰ περασμένη φορὰ, ἀποδόθηκε σ' αὐτόν τόν Θεό Πατέρα.⁵⁵ Πῶς τώρα λέει ὁ Υἱός «ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος»; Τί θέλει νὰ δείξει ἐδῶ; Προφανῶς τὴν ἰσοτιμία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ! Ὁ Πατὴρ εἶναι «τὸ Α καὶ τὸ Ω», δηλαδή ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος· ἀλλὰ καὶ ὁ Υἱός εἶναι «ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος».⁵⁶

Τό ἴδιο ἰσχύει καὶ μέ τὴν προσηγορία, τὴν ὀνομασία, «καὶ ὁ ζῶν», διότι «ζῶν» θεωρεῖται καὶ ὁ Πατὴρ. Μάλιστα, θυμηθεῖτε τὸν ἀπόστολο Πέτρο, πού εἶχε πεῖ στὸν Χριστό «σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος»⁵⁷, ἢ ἀκόμα τὸν προφήτη Ἰωσήφ, πού λέει «κλη-

54. Ἀποκ. 1, 17-18.

55. Βλ. Ὁμιλία 6η.

56. Στὸ 22ο κεφάλαιο, στίχο 13, ὁ Ἰησοῦς θὰ αὐτοπροσδιορισεῖ: «ἐγὼ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἀρχὴ καὶ τέλος». Πρβλ. Ἀποκ. 2, 8. 22, 13. Ἦσ. 41, 4. 44, 6. 48, 12. Βλ. Νικολ. Σωτηροπούλου, Ὁ Ἰησοῦς Γιαχβέ, ἐκδ. Ὁ Σταυρός, Ἀθῆναι 1988, σ. 73, καὶ Ἀντιχιλιαστικὸν Ἐγχειρίδιον, Ἀθῆναι 1978, σ. 65.

57. Ματθ. 16, 16. Μᾶρκ. 8, 29.

θήσονται καὶ αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος» –τό ἀναφέρει καὶ στήν Πρὸς Ρωμαίους ὁ ἀπόστολος Παῦλος αὐτό.⁵⁸

Θυμηθεῖτε ἐπίσης καὶ τόν Καϊάφα, πού ἐξορκίζει τόν Κύριο καὶ τοῦ λέει: «ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος»⁵⁹. Ποιὸς λοιπόν εἶναι ὁ Θεός ὁ ζῶν; Εἶναι ὁ Πατήρ. Ἀλλά Θεός ζῶν εἶναι καὶ ὁ Υἱός. Τό εἶπε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος: «Εγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή»⁶⁰.

Νά λοιπόν ἡ ἰσοτιμία τοῦ Πατρός καὶ τοῦ Υἱοῦ.

Αὐτά νά τά κρατᾶτε, παρακαλῶ, γιά νά ἀσφαλιζέστε ἀπό τούς Χιλιαστές, πού θέλουν νά ὑποβιβάσουν τόν Ἰησοῦ Χριστό καὶ νά Τόν παρουσιάσουν κτίσμα, ἀρχιδούλο, ἀρχάγγελο ἢ ὅ,τι ἄλλο! Καί δέν ὑπάρχει μεγαλύτερη βλασφημία ἀπό τό νά ὑποτιμήσει κανεὶς τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό εἶναι βλάσφημοι οἱ αἵρετικοί, καὶ εἰδικότερα οἱ Χιλιαστές.

Ἡ δεύτερη ἰδιότητα τοῦ Ἰησοῦ, πού ἐμφανίζεται στόν Ἰωάννη καὶ ἔρχεται νά τόν παρηγορήσει, νά τόν βοηθήσει, νά τόν ἐνισχύσει, εἶναι: «καὶ ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδὼν ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»⁶¹. Ἔγινα νεκρός, καὶ νά, τώρα εἶμαι ζωντανός καὶ ζῶ αἰωνίως, στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων.

Μέ αὐτὴν τὴν ἔκφραση, «καὶ ἐγενόμην νεκρός», ὑποδηλώνει τὴν ἐνανθρώπησή Του, τὴν ἐπίγεια ζωὴ Του, τὸν πραγματικό Του θάνατο, τὴν ἀνάστασή Του, τὴν ἀνάληψή Του, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰώνια ζωὴ Του ὡς Θε-
ανθρώπου.

58. Ῥωμ. 2, 1. Ρωμ. 9, 26.

59. Ματθ. 26, 63.

60. Ἰωάν. 14, 6.

61. Ἀποκ. 1, 18.

Ἐκεῖνο πού ἔχει μιά ἰδιαίτερη σημασία καί ἀξία εἶναι ὅτι «ὁ *πρῶτος καί ὁ ἔσχατος*» –προσηγορία, ὀνομασία πού ἀνήκει μόνο στόν Θεό– ταυτίζεται μέ ἐκεῖνον πού *ἐγένετο νεκρός, καί ἰδοὺ ζεῖ*, δηλαδή μέ αὐτόν πού ἔχει τήν αἰώνια ζωή, ταυτοχρόνως πέθανε ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, καί ζεῖ αἰωνίως ὡς Θεάνθρωπος. Ὁχι μόνον ὡς Θεός, ἀλλά ὡς Θεάνθρωπος. Ἔτσι λοιπόν βλέπει κανεῖς πολύ καθαρά ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Γιαχβέ, ὁ Κύριος, πού εἶναι ἡ Αὐτοζωή!

Καί ξέρετε γιατί ἐδῶ ὁ Χριστός λέει ὅτι ζεῖ «*εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων*»; Σᾶς τό ἔχω ξαναπεῖ, ἀλλά δέν πειράζει ἂν τό ἀκούσετε πάλι, ὅτι ὅσες φορές ἡ Γραφή ἀναφέρει καί λέει «*εἰς τὸν αἰῶνα*», ἐννοεῖ τόν παρόντα αἰῶνα, καί ὅσες φορές ἀναφέρει «*εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων*», ἐννοεῖ τήν αἰωνιότητα. Ἄς ποῦμε, λέει ἡ Γραφή γιά τή γῆ ἢ τήν οἰκουμένη ὅτι μένει στόν αἰῶνα καί «*οὐ σαλευθήσεται*»⁶². Οἱ ταλαίπωροι Χιλιастές λένε: *Βλέπετε; ἡ γῆ μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καί οὐ σαλευθήσεται, δηλαδή δέν θά φύγει ποτέ!*⁶³

Λάθος, κύριοι, διαστρεβλωτές τῶν Γραφῶν! Ὅταν λέει ἡ Γραφή «*εἰς τὸν αἰῶνα*», δέν ἐννοεῖ παρὰ τόν πα-

62. *Ψαλμ.* 92, 1. 95, 10. Πρβλ. *Ψαλμ.* 111, 6. 124, 1.

63. Διὰ πολλῶν χωρίων τῆς Γραφῆς ὁ Νικόλαος Ἰ. Σωτηρόπουλος, σὺ μνημειῶδες ἔργο του *Ἑρμηνεία Δυσκόλων Χωρίων τῆς Γραφῆς* (τόμ. Γ', ἐκδ. Ὁ Σταυρός, Ἀθήναι 1994, σσ. 29, 43), τεκμηριώνει τήν ἴδια ἄποψη. Ἀξιοπρόσεκτο χωρίο, ὅπου διαχωρίζεται ἡ παρούσα ζωή ἀπὸ τὴν Αἰωνιότητα, εἶναι τό ἐξῆς: «*καὶ παραλήψονται τὴν βασιλείαν ἅγιοι ὑψίστου καὶ καθέξουσιν τὴν βασιλείαν ἕως τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων*» (Δαν. 7, 18). Δηλαδή, καί οἱ ἅγιοι τοῦ Ὑψίστου θά παραλάβουν τὴν βασιλεία, καί θά παραμείνουν δική τους μέχρι τό τέλος τοῦ κόσμου, καί στὴ συνέχεια στόν νέο αἰῶνα τῆς Αἰωνιότητος.

ρόντα αιώνα, δηλαδή έννοει τά ὅρια τοῦ χρόνου πού ὁ Θεός ὄρισε νά ὑπάρχει ἡ δημιουργία Του στή μορφή πού ὑπάρχει. Δηλαδή, πράγματι ἡ γῆ δέν θά σαλευθεῖ, ἕως ὅτου ἔλθει ἡ στιγμή πού ὁ Κύριος θά ἀλλάξει τήν μορφή τοῦ σύμπαντος. Αὐτό σημαίνει τό «εἰς τὸν αἰῶνα». Πράγματι, δέν θά σαλευθεῖ. Ἀλλά δέν λέει «εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων». Ἐδῶ ὅμως ὁ Χριστός δέν εἶναι ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλά εἶναι «ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων», δηλαδή στήν ἀληθινή Αἰωνιότητα.

Καί ἡ τρίτη ιδιότητά Του εἶναι: «ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἅδου»⁶⁴. Ἄν κάθε μία ιδιότητα τοῦ Ἰησοῦ, ἀγαπητοί μου, τήν βλέπαμε πιό καλά –βλέπετε, τρέχω λιγάκι– θά διαπιστώναμε ὅτι ἀποτελεῖ μία ἀληθινή παρηγορία. Ἐχω τὰ κλειδιά τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἅδου! Πόσο παρήγορο εἶναι αὐτό...

Ἐδῶ βλέπουμε ὅτι ὁ Ἄδης θεωρεῖται ὡς κατοικητήριο τοῦ προσωποποιουμένου θανάτου.⁶⁵ Ὁ Χριστός κατέβηκε στὸν ἅδη, νίκησε τὸν θάνατο, λαφυραγώγησε τὸν ἅδη μέ τήν αἰώνια ἀνάστασή Του, διότι «θάνατος αὐτοῦ, πλέον, οὐκέτι κυριεύει»⁶⁶, καί μέ τήν ἀνάστασή Του θά ἀναστήσει ὅλους τοὺς νεκρούς. Συνεπῶς, εἶναι ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου.

Μία αἰσθητοποίηση αὐτῆς τῆς κυριότητος πάνω στή ζωή καὶ τὸν θάνατο εἶναι ἡ ἔκφραση «ἔχω τὰς κλεῖς», ἔχω τὰ κλειδιά. Γιατί, πράγματι, ἐκεῖνος πού κατέχει τὰ κλειδιά ἐνός κιβωτίου, χρηματοκιβωτίου, θησαυροφυλακίου ἢ οἰκήματος, εἶναι ὁ κύριος αὐτοῦ

64. Ἀποκ. 1, 18.

65. Βλ. Ψαλμ. 9, 14. Ἠσ. 38, 10. Ἰώβ 8, 17. Ματθ. 16, 18.

66. Ρωμ. 6, 9.

τοῦ πράγματος. Ὅταν λοιπόν ὁ Ἰησοῦς λέει ἐγὼ κρατάω τὰ κλειδιά τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου, εἶναι σάν νά λέει εἶμαι ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου.

Τό εἶχε ἤδη πεῖ ὁ Κύριος αὐτό: «ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται· καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα»⁶⁷. Καί: «ἔρχεται ὥρα ἐν ἣ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως»⁶⁸. Ὅντως ὁ Κύριος κατέχει τὰ κλειδιά τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου!

Ἐνα διάγραμμα αὐτῶν τῶν τριῶν ἰδιοτήτων πού ἀναφέραμε καὶ ἀναλύσαμε, ἀγαπητοί μου, πού ἦταν ἱκανές νά διώξουν τόν φόβο τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου ἀλλὰ καὶ κάθε ἀνθρώπου, τῆς κάθε ἐποχῆς, συνεπῶς καὶ τόν δικό μας φόβο, πού προέρχεται ἀπὸ τό μυστήριο τῆς ὑπάρξεως καὶ τοῦ θανάτου, εἶναι ὅτι ὁ Χριστός εἶναι: πρῶτον, ὁ αἰώνιος Θεός· δεύτερον, ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός, ἐπειδὴ μᾶς πλησίασε διὰ τῆς σαρκός· καὶ τρίτον, ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, πού εἶναι ὁ Νικητὴς τῆς Ἱστορίας, τοῦ χρόνου καὶ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος τῆς Αἰωνιότητος.

«Γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ ἃ εἰσι καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα»⁶⁹. Γράψε ἐκεῖνα πού εἶδες καὶ ἐκεῖνα πού ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖνα πού πρόκειται νά ὑπάρξουν μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτά.

67. Ἰωάν. 11, 25-26.

68. Ἰωάν. 5, 28-29.

69. Ἀποκ. 1, 19.

Ἐδῶ βλέπουμε τήν προκείμενη προφητεία, τήν ὁποία ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης ἐντέλλεται νά καταγράψει –καί προφητεία εἶναι ὁλόκληρο τό βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως, ὅ,τι θά δεῖ καί ὅ,τι θά ἀκούσει–, νά διακρίνεται σέ τρεῖς χρονικές περιόδους.

Ἡ πρώτη χρονική περίοδος εἶναι «*ἃ εἶδες*», ἐκεῖνα πού ἔχεις δεῖ, δηλαδή αὐτά πού εἶναι ἤδη παρόντα στήν Ἐκκλησία. Βλέπουμε δηλαδή ἐδῶ ὅτι ἡ προφητεία –ὅπως σᾶς ἔλεγα στήν εἰσαγωγή τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως, στήν πρώτη ὁμιλία μας– δέν περιορίζεται μόνο στό μέλλον, ἀλλά ἐπεκτείνεται καί στό παρόν.

Φαίνεται –καί εἶναι ἱστορικῶς φανερό– ὅτι ἐξίσου δύσκολο εἶναι νά δεῖ κανεῖς τό παρόν, ὅσο καί τό μέλλον. Μάλιστα τό νά δεῖ κανεῖς τό παρόν ἴσως νά εἶναι καί δυσκολότερο ἀπό τό νά δεῖ τό μέλλον. Ἀπόδειξη αὐτοῦ εἶναι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, πού μόνο ὑπέδειξε τόν Χριστό, λέγοντας «*ἶδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ*»⁷⁰, νά εἶναι μεγαλύτερος προφήτης ἀπό τόν Ἡσαΐα, ὁ ὁποῖος ἔδωσε λεπτομερή περιγραφή τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου στό 53ο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου του.

Μάλιστα στήν προφητεία τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ συνυπάρχει καί τό παρόν καί τό μέλλον. Ὅταν ὁ Ἰωάννης ἔλεγε «*ἶδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ*», ἐκεῖνο τό «*ἶδε*» ἀναφερόταν στό παρόν, διότι ἔδειχνε τόν Ἰησοῦ· ὅταν ὁμοῦς ἔλεγε «*ὁ αἴρων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου*», ἀναφερόταν στό μέλλον, στή σταυρική θυσία τοῦ Υἱοῦ. Ἀλλά καί μόνο γιατί Τόν ἀποκάλεσε ἀμνόν (ὁ ἀμνὸς ἦταν ζῶο πού προσφερόταν σίς θυσίες), καί μόνο ἡ

70. Ἰωάν. 1, 29· 36.

προσηγορία ἀμνός, δείχνει προφητεία τοῦ μέλλοντος, δηλαδή τί θά πάθαινε ὁ σαρκωμένος Υἱός τοῦ Θεοῦ.

Ἔτσι, ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος προφητεύει καί τό παρόν καί τό μέλλον· καί σ' αὐτόν τόν στίχο μόνο, «ἶδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου», βλέπουμε νά ὑπάρχει ἡ προφητεία τοῦ παρόντος καί ἡ προφητεία τοῦ μέλλοντος.

Ἔτσι, λοιπόν, ἡ ὅραση καί ὁ χαρακτηρισμός τοῦ παρόντος εἶναι γνώρισμα μόνο τοῦ προφήτου.

Θά δοῦμε (ὄχι φέτος· πολύ ἀργότερα, ἂν ζήσουμε) ἐκείνους τούς δύο προφῆτες πού θά ὑποδείξουν τόν Ἀντίχριστο, ὅπως ὑπέδειξε καί ὁ Ἰωάννης τόν Ἰησοῦ Χριστό. Θά εἶναι προφῆτες τοῦ παρόντος· δέν θά εἶναι τοῦ μέλλοντος.⁷¹

Ἡ δεύτερη χρονική περίοδος εἶναι: «ἅ εἰσι», ἐκεῖνα τά ὁποῖα εἶναι. Ὅχι «ἅ εἶδες», ἀλλά «ἅ εἰσι», αὐτά πού ἀνήκουν στό μόλις ἐγγύς μέλλον, ἐκεῖνα δηλαδή τά ὁποῖα εἶναι τώρα δά, κοντά-κοντά, καί καλύπτουν κυρίως τά τρία πρῶτα κεφάλαια τῆς Ἀποκαλύψεως.

Καί ἡ τρίτη περίοδος εἶναι: «καί ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα», ἐκεῖνα πού πρόκειται νά γίνουν μετὰ ἅπ' αὐτά, στό μέλλον δηλαδή, αὐτά πού θά ἀνήκουν στό μέλλον, καί καλύπτονται ἀπό τά κεφάλαια 4 ἕως 21.

Προσέξτε ὅμως. Στό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως δέν ὑπάρχει καμμία αὐστηρή διευθέτηση τῆς ὕλης ὡς πρὸς τόν χρόνο. Μπορεῖ κάποια σημεῖα, ὅπως αὐτά πού περιλαμβάνονται στά τρία πρῶτα κεφάλαια, νά ἀναφέρονται στό ἐγγύτατο μέλλον ἢ στό παρόν, χωρίς νά ἀπο-

71. Βλ. Ἀποκ. 11, 3-12.

κλείεται ὅμως νά ἀνήκουν καί στό ἀπώτατο μέλλον· καί ἀντιστρόφως, ὡς πρὸς τὰ ὑπόλοιπα κεφάλαια. Μὲ ἄλλα λόγια, βλέπει κανεῖς μέσα στό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως ὁλόκληρη τὴν προφητεία ὡς παρόν, ὡς ἐγγὺς μέλλον καί ὡς ἀπώτατο μέλλον.

Ἀλλά τί ὑπάρχει παρακάτω; Τί εἶναι οἱ ἀστέρες; τί εἶναι οἱ λυχνίδες; ποιός εἶναι ὁ περιπατῶν; Αὐτά θά τὰ ἐρμηνεύσει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, στόν εὐαγγελιστή Ἰωάννη, καί θά τὰ δοῦμε, πρῶτα ὁ Θεός, ἀγαπητοί μου, τὴν ἐρχόμενη Κυριακή.

Λάρισα, 7 Δεκεμβρίου 1980